

Fenomén Malý Mikuláš a jeho autoři

Příloha k metodickým listům

Obsah

1. Mikuláš v literatuře
2. Goscinny
3. Sempé
4. Mikuláš ve filmu
5. Chronologie

1. Mikuláš v literatuře

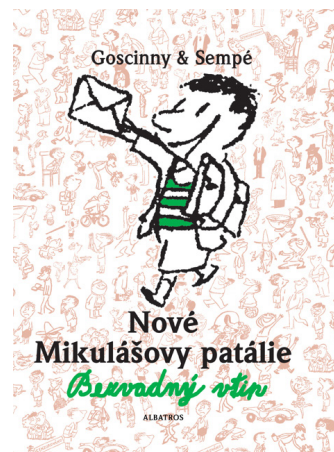
Příběhy malého Mikuláše vznikly původně jako komiks v roce 1955, kdy vycházely na pokračování v belgickém týdeníku *Le Moustique*. Později se je Goscinny a Sempé rozhodli oživit ve francouzských novinách *Sud Ouest Dimanche*, tentokrát už ale ve formě krátkých textů doprovázených ilustracemi. První příběh se na stránkách novin objevil 29. března 1959 a mnozí to považují za datum narození malého Mikuláše. Od podzimu vychází také v komiksovém časopise *Pilote*. V obou titulech jsou vydávány do roku 1965.

První kniha jako soubor dosud publikovaných povídek vyšla v roce 1960.

Příběhy jsou sérií zábavných povídek určených pro dětské čtenáře. Představují vyobrazení ideálního dětství a nostalgické vzpomínky na 50. léta 20. století. Hlavními postavami jsou Mikuláš a jeho kamarádi. Oblíbenost vychází z tehdy unikátního vypravěčského stylu, kdy dobrodružství malého Mikuláše jsou vyprávěna v první osobě samotným Mikulášem. Příběhy jsou jednak parodií vyprávěcích zlovyků malých dětí, zároveň nabízí přímočarý pohled dětského vypravěče, který často odhaluje chyby dospělých postav. Tento prvek dělá z knih příklad moderní dětské literatury, která je více soustředěná na zážitky dětí a méně na interpretaci světa z pohledu dospělých.

České čtenářské obci byly jeho příběhy představeny v polovině 60. let 20. století v časopise *Ohníček*, kde vycházely několik let na pokračování. V samostatné knize se u nás prvně objevily jako *Mikulášovy patálie* v roce 1970. Toto vydání bylo ale výběrem příběhů z původních knih. První knihu, která byla překladem originální verze, vydalo až nakladatelství BB art v roce 1997. Všechny knihy přeložila Tamara Sýkorová-Řezáčová.

V roce 2004 Anne Goscinny objevila v archivu svého otce desítky příběhů, které nikdy nebyly vydány knižně. Na českém trhu vyšly pod názvem *Malý Mikuláš - Červený balónek a jiné příběhy* v roce 2011. V ČR nové patálie a průšvihy malého Mikuláše vydalo nakladatelství Albatros.

Příběhy Malého Mikuláše byly přeloženy do 30 jazyků a nové překlady přibývají. V roce 2013 došlo k vydání jeho příběhů ve všech jazycích obyvatel Francie (korsičtina, pikardiština, bretonština, jidiš, západní arménština, severoafrický dialekt arabština, a další).

2. Goscinny

„Narodil jsem se 14. srpna 1926 v Paříži a hned poté jsem začal dospívat. Druhý den bylo 15. srpna a my jsme nevyšli.“

René Goscinny (1926–1977) byl ve Francii žijícím komiksovým scenáristou, spisovatelem, který stále patří k nejčtenějším francouzským autorům na světě. Všechny jeho práce představují kolem 500 milionů prodaných knih.

Většinu svého života se věnoval komiksům, které zprvu i kreslil, ale nakonec se ukázalo, že je mnohem lepším scenáristou.

Patřil mezi zakladatele a redaktory časopisu *Pilote*, který byl slavným a vlivným francouzským komiksovým periodikem. Proslavil se zejména jako spoluvůdce komiksů *Asterix* a *Obelix*, kterého kreslil Alberto Uderzo. Další komiksové postavy, které stvořil, byly kovboj *Lucky Luke*, nebo vezír *Iznogoud*.

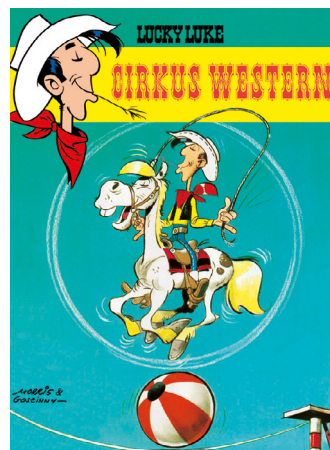
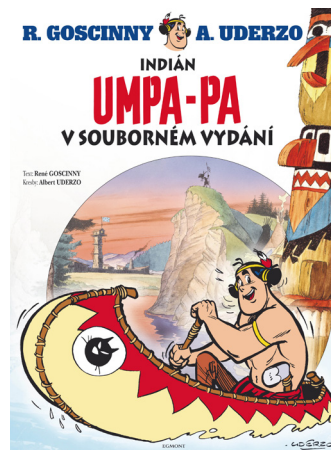
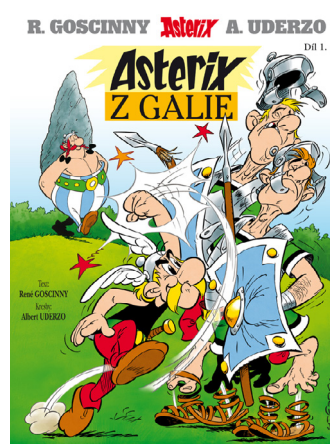
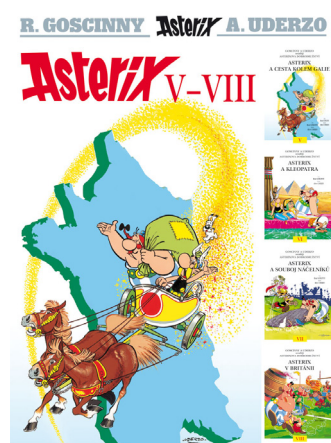
Pracoval také jako filmový producent, režisér a scenárista. Aby mohl natočit animovanou podobu svých komiksových hrdinů, založil studio animovaného filmu *Idéfix*. I když v něm vznikly animované příběhy *Asterixe* a *Obelixe* nebo *Lucky Lucka*, nikdy nenatočil animovaného *Malého Mikuláše*.

Společně s kreslířem Jean-Jacques Sempé je autor knih s postavou *Petit Nicolas*, který je u nás známý pod jménem *Malý Mikuláš* a jeho příběhy jako *Mikulášovy patálie*.

Kniha je vnímána jako příklad francouzské kultury. Zde je na místě připomenout, že rodiče Reného Goscinny byli z židovské komunity. Otec Goscinnyho pocházel z Polska a matka z Ukrajiny. V roce 1928 rodina přesídlila za prací do Argentiny, kde René vystudoval francouzské lyceum v Buenos Aires. Právě ze zážitků z této

školy později čerpal náměty pro příběhy *Malého Mikuláše*.

Goscinnyho však nejvíce proslavily kreslené příběhy s postavkami *Asterixe*, *Obelixe* a dalších kreslených postav. Od roku 1988 je na Mezinárodním festivalu komiksů v Angoulême udělována *Cena René-Goscinny*. Jedná se o ocenění pro autory komiksových scénářů. S Jean-Michelem Charlierem (komiksový scenárista) se rozhodující měrou podílel na uznání profese komiksového scenáristy, která do té doby nebyla vnímána jako tvůrčí profese.

3. Sempé

„Když jsem byl dítě, hecování bylo moje jediné rozptýlení.“

Jean-Jacques Sempé, známý jako Sempé (1932–2022) byl francouzský výtvarník, zejména kreslíř, karikaturista a ilustrátor.

Jeho kariéra začala ve Francii v kontextu francouzsko-belgického komiksu a postupně přerostla do světového kontextu. Jeho „lehké“ kreslené linky kombinované s jemnou akvarelovou malbou získaly mezinárodní proslulost. Jeho ilustrace se pravidelně objevovaly ve francouzských denících a časopisech jako byly *Paris Match*, *L'Express*, *Le Figaro*, *Le Nouvel Observateur*, *Télérama*, *Ici Paris*. Světově známým se pak stal díky kresleným obálkám pro časopis *The New Yorker*. I když byly některé karikatury docela úderné, většina jeho tvorby byla spíše roztomilá.

Koncem 50. let minulého století začal ilustrovat knižní dobrodružství původně kresleného seriálu *Malý Mikuláš*, na kterém spolupracoval se spisovatelem a Reném Goscinnym.. U nás se stal známý právě ilustracemi ke knižním vydáním tohoto malého a trochu nezbedného chlapce. V roce 2018 proběhla v pražské galerii *Villa Pellé* výstava Sempého kreseb, která představila jeho dílo v plné šíři.

Od konce šedesátých let už Sempé Malého Mikuláš nekreslil, nicméně v roce 2009 ilustroval příběhy, které objevila dcera Goscinného v pozůstalosti. Tyto nové ilustrace pak vyšly v knize „*Le Petit Nicolas – Balón a další nepublikované příběhy*“.

Výtvarný „otec“ malého Mikuláše nestvořil pouze živou klučičí partu, nakreslil tisíce vtipů a titulní strany magazínů světové ligy, které vydal ve více než 40 albech. Na svém kontě má také ilustrace k různým knihám, včetně vlastní knihy o vášnivém cyklistovi *Raul Taburin*.

Francouzský prezident Emmanuel Macron napsal na Twitteru po smrti Sempého:

„Něžná ironie, jemnost intelligence, jazz: na Sempého nebudeme moci zapomenout.“

4. Mikuláš ve filmu

René Goscinný byl sice zakladatel Studia Idéfix, ale natočit animovanou nebo filmovou podobu se mu nepodařilo. Možná proto, že zemřel nečekaně v roce 1977.

Přesto se nakonec Mikuláš dočkal několika filmových adaptací.

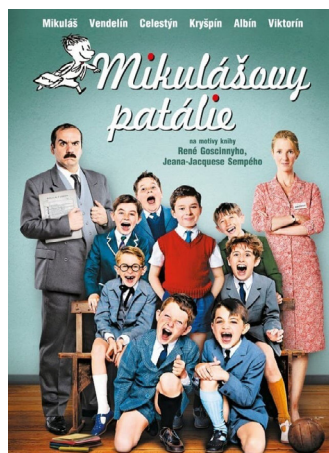
V roce 2009 přišel do kin celovečerní hraný film s názvem *Mikulášovy patálie* (*Le Petit Nicolas*), který se tak stal první filmovou adaptací knihy s živými herci.

Ve stejném roce byl uveden ve francouzské televizi animovaný seriál *Le Petit Nicolas*, který má 52 epizod po 13 minutách. Seriál je vytvořen jako 3D animace a tak se nestal animovanou podobou ilustrací od Sempého.

Další adaptace v podobě hraného filmu se objevily v letech 2014 a 2021.

V roce 2022 vstoupil do kin film *Le Petit Nicolas : Qu'est-ce qu'on attend pour être heureux?* Světovou premiéru měl na slavném Mezinárodním festivalu v Cannes.

Tentokrát se jedná o animovaný film, na kterém tvůrci spolupracovali s Anne Goscinný, dcerou Reného Goscinného. Film poprvé využívá výtvarný styl Sempého. Na mezinárodním festivalu animovaných filmů v Annecy byl oceněn *Cristal du long métrage*.

5. Chronologický přehled důležitých událostí souvisejících s Malým Mikulášem.

14. SRPNA 1926 – narodil se René Goscinny v Paříži.

17. SRPNA 1932 – narodil se Jean-Jacques Sempé v Bordeaux.

1955 – potkalí se René Goscinny a Jean-Jacques Sempé.

1955-56 – vznikl komiks o malém Mikulášovi pro belgické noviny *Le Moustique*.

29. BŘEZNA 1959 – v podobě ilustrovaných povídek se objevil Malý Mikuláš ve velikonočním vydání novin *Sud-Ouest Dimanche*, kde byl nadále vydáván do roku 1965.

29. ŘÍJNA 1959 – ilustrované příběhy Malého Mikuláše začaly vycházet také v novém komiksovém časopise *Pilote*, který spoluzaložil René Goscinny.

1960 – vyšel knižně soubor dosud novinově publikovaných povídek pod názvem *Le Petit Nicolas*, tedy jako *Malý Mikuláš*.

1961 – vyšla další kniha s názvem *Přestávka malého Mikuláše*. Goscinny a Sempé hosté televizního programu *Pierra Desgraupes Lecture pour tous*.

1962 – vyšel další soubor povídek jako *Prázdniny malého Mikuláše*.

1963 – udělena *Cena Alphonse Allaise*, která odměňuje nejvtipnější knihu roku.

1964 – další kniha nese název *Joachim má potíže*, později vydáno pod názvem *Malý Mikuláš má potíže*.

1965 – konec vydávání příběhů Malého Mikuláše na pokračování v novinách *Sud-Ouest Dimanche* a časopise *Pilote*.

1970 – poprvé vyšel česky jako kniha výběr Mikulášových příběhů ze všech původních knih pod názvem *Mikulášovy patálie*. Čeští čtenáři dosud znali jeho příběhy z ilustrovaných povídek, které od poloviny 60. let vycházely v dětském časopise *Ohníček*.

5. LISTOPADU 1977 – zemřel René Goscinny.

1997 – v ČR vydalo nakladatelství BB art první knihy založené na překladech originálních verzí.

7. ŘÍJNA 2004 – Anne Goscinny našla v archivu svého otce desítky příběhů o Malém Mikulášovi, které nebyly nikdy knižně vydány. *Nepublikované příběhy malého Nicolase* byly knižně vydány ve Francii ještě v téže roce a kniha byla oceněna Křišťálovým glóblem (Tisková cena za umění a kulturu). V ČR tyto nové příběhy postupně vydává nakladatelství Albatros od roku 2011.

5. ŘÍJNA 2006 – vydány další *Nepublikované příběhy Malého Mikuláše* (2. díl) ve Francii.

5. BŘEZNA 2009 – ve Francii vyšel *Malý Mikuláš - Balón a další nepublikované příběhy*.

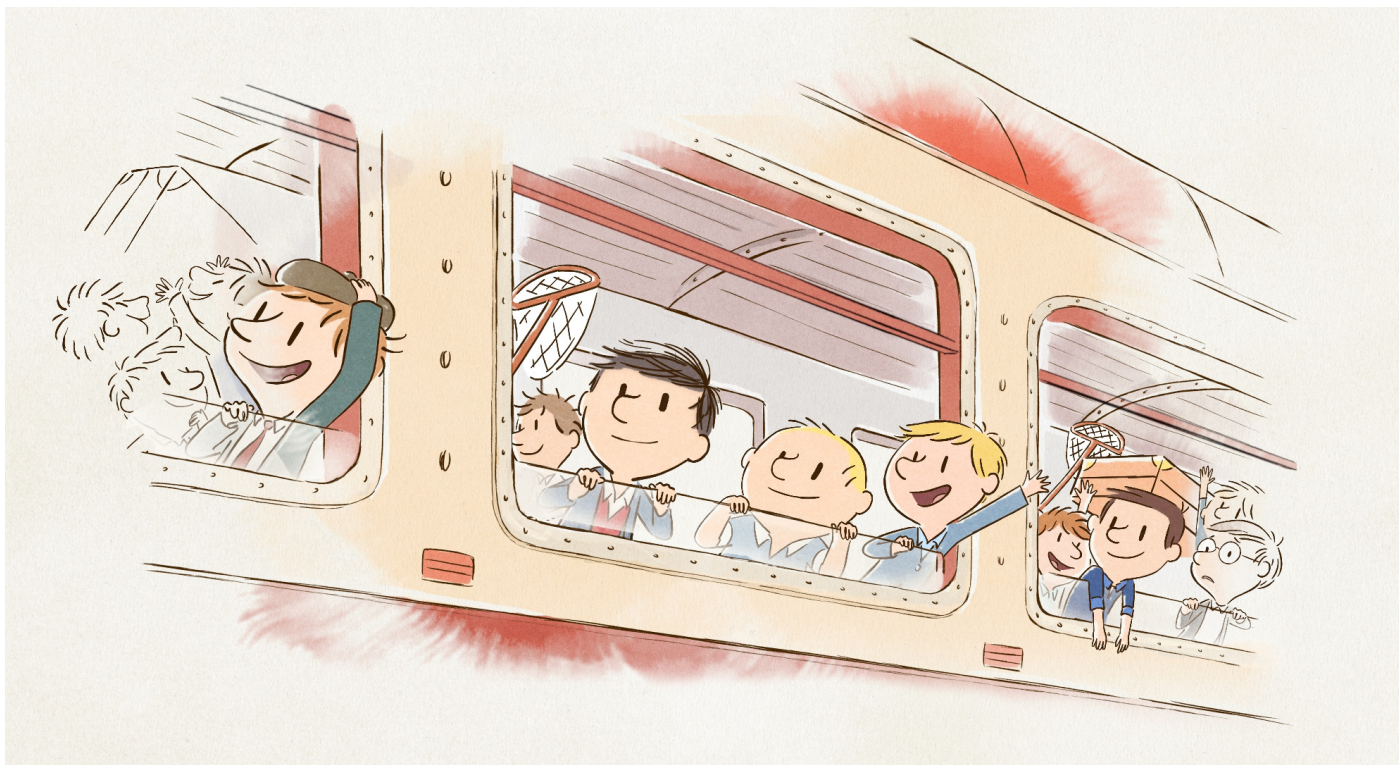
ZÁŘÍ 2009 – ve francouzské televizi vysílán animovaný seriál *Le Petit Nicolas/Mikulášovy patálie*. Tvůrci seriálu nevyužili výtvarný styl Sempého ilustrací. Seriál má dvě série. Seriál byl oceněn „Cenou pro mládež na Lauriers de la radio et de la Télévision“ a „Cenou poroty“ na Mezinárodním festivalu animovaných filmů v Annecy.

30. ZÁŘÍ 2009 – byl do kin uveden film *Le Petit Nicolas* od Laurenta Tirarda s Valérií Lemerrier a Kad Meradem. V ČR byl uveden v kinech od 10. prosince 2009 pod názvem *Mikulášovy patálie*.

19. LISTOPADU 2011 – byla slavnostně otevřena státní základní škola s názvem „Petit Nicolas“ v Athis de l'Orne ve Francii, kterou zdobí velkoformátová kresba Malého Mikuláše poblíž vchodu.

15. LEDNA 2012 – světová premiéra divadelní inscenace *Mikulášovy patálie* v ČR v podání divadelního spolku Kašpar v divadle v Celetné. Mikuláše ztvárnil Matouš Ruml.

9. LISTOPADU 2012 – vyšel *Malý Mikuláš* poprvé v překladu do latiny.

6. ČERVNA 2013 – uvedena kolekce *Le Petit Nicolas* v jazycích Francie (korsičtina, pikardiština, bretonština, jidiš, západní arménština, severoafrický dialekt arabština, Langues d'Oc atd.).

9. ČERVENCE 2014 – Premiéra hraného filmu *Les vacances du Petit Nicolas* od Laurenta Tirarda s Kadem Meradem a Valérií Lemerrier. V ČR byl film uveden pod názvem *Mikulášovy patálie na prázdninách* 10. července 2014.

5. ŘÍJNA 2015 – Vydání kompletních dobrodružství Malého Mikuláše (7 dílů - 222 příběhů).

12. ŘÍJNA 2017 – vyšlo album *Le Petit Nicolas - Původní komiks*. Poprvé bylo vydáno dohromady 28 příběhů, které vycházely v novinách *Le Moustique* v letech 1955 až 1956. V ČR ho vydalo nakladatelství Albatros v roce 2022.

4. KVĚTNA 2018 – zahájena výstava **SEMPÉ – MALÝ MIKULÁŠ** ve Ville Pellé v Praze.

20. ŘÍJNA 2021 – byl do kin uveden hraný film *Le Trésor du Petit Nicolas* režiséra Julien Rappeneau. V ČR nebyl ještě uveden do distribuce.

11. SRPNA 2022 – zemřel Jean-Jacques Sempé.

20. KVĚTNA 2022 – měl premiéru na Mezinárodním festivalu v Cannes animovaný kreslený film *Le Petit Nicolas : Qu'est-ce qu'on attend pour être heureux?*

Na Mezinárodním festivalu animovaných filmů v Annecy byl oceněn *Cristal du long métrage*. Do francouzských kin byl uveden 20.10. téhož roku. Na filmu pracovali Amandine Fredon, Benjamin Massoubre s dcerou Reného Goscinny. Film poprvé využívá výtvarný styl Sempého. V ČR je film v kinech od 8. prosince 2022.

